

บทที่ 4

ผลกระทบต่อเวลาก่อสร้าง

เวลาก่อสร้าง เป็นปัจจัยหลักของงานก่อสร้างปัจจัยหนึ่ง ที่ผู้ดำเนินการก่อสร้างจะต้องนำมาพิจารณา เพื่อให้งานแล้วเสร็จเร็วที่สุด หรืออย่างน้อยควรรีบให้เสร็จทันตามกำหนดเวลา เนื่องจากงานเมื่อก่อสร้างล่าช้ากว่าระยะเวลาแล้วเสร็จ ที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างแล้วจะมีผลต่อบัญชีอื่นๆ อีกหลายด้านเช่น ฝ่ายผู้ว่าจ้างก็จะได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างนั้นๆ ล่าช้า ฝ่ายผู้รับจ้างก็อาจเสียค่าปรับเนื่องจากปฏิบัติงานล่าช้าตามอัตราค่าปรับที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือมีผลต่อการบริหารงบประมาณของส่วนราชการผู้ว่าจ้าง ที่ไม่สามารถใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามแผนการใช้จ่ายเงินที่กำหนดไว้ ดังนั้นการบริหารงานก่อสร้าง จึงถือว่าเวลาก่อสร้างเป็นปัจจัยหลักที่ต้องควบคุมให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดกับการปฏิบัติงานไว้ ข้อกำหนดในสัญญาจ้างได้กำหนดสาระสำคัญต่างๆ ไว้ เพื่อให้ผู้รับจ้างยึดถือและปฏิบัติตาม เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละงวดงาน หรือวันแล้วเสร็จตามสัญญา ดังนั้น การควบคุมเวลาก่อสร้างจึงจำเป็นต้องควบคุมการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดต่างๆ ที่กำหนดไว้ และมีผลต่อเวลาก่อสร้าง เพื่อให้งานเป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อกำหนดต่างๆ ที่มีผลต่อเวลาก่อสร้าง มีดังต่อไปนี้

การขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

ข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้าง ข้อ 22. การขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับจ้างรีบแจ้งเหตุ หรือเหตุการณพร้อมหลักฐานเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบเหตุ เพื่อขอขยายเวลาทำงานภายใน 15 วัน เมื่อเหตุนั้นสิ้นสุดลง เพื่อให้ผู้ว่าจ้างได้เตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ซึ่ง

FIDIC ได้กำหนดระยะเวลาแจ้งเหตุไว้ภายใน 28 วัน แต่สาเหตุที่ผู้รับจ้างสามารถขอขยายเวลานั้น
ข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้างสอดคล้องกับข้อกำหนดใน FIDIC

FIDIC (1977) กำหนดว่า งานทั้งหมดและส่วนหนึ่งส่วนใดของงานจะต้องแล้วเสร็จภายใน
เวลาที่กำหนดไว้ ยกเว้นกรณีที่มีงานพิเศษหรืองานเพิ่มเติม มีเหตุของความล่าช้าใดๆ มีสภาวะ
อากาศที่ผิดปกติ ความล่าช้าที่เกิดจากผู้ว่าจ้าง หรือมีเหตุการณ์พิเศษอื่นๆที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบ
โดยผู้รับจ้างต้องแจ้งให้วิศวกรควบคุมงานทราบภายใน 28 วันหลังเหตุการณ์นั้นๆเกิดขึ้น เพื่อขอขยาย
เวลาทำการออกไป และต้องเสนอรายละเอียดภายใน 28 วัน เมื่อเหตุการณ์นั้นยุติลง

กำหนดเวลาแล้วเสร็จ

สำหรับการปฏิบัติงานตามสัญญาภาวะปกติ ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติงานเพื่อให้แล้วเสร็จสมบูรณ์
ภายในกำหนดเวลาที่กำกับไว้ในข้อกำหนดของสัญญา ข้อ 7. เกี่ยวกับกำหนดเวลาแล้วเสร็จ ซึ่งกำหนด
ไว้ว่า ผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในวันที่ระบุไว้ในสัญญา และต้องทำงานให้แล้วเสร็จบริบูรณ์
ภายในวันที่ระบุไว้ในสัญญา ซึ่งการกำหนดเวลาแล้วเสร็จกำหนดไว้ในสัญญานี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับ
จ้างต้องเริ่มทำงาน และต้องทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา และส่งมอบให้ผู้
ว่าจ้างนำไปเข้าราชการต่อไป

การที่สัญญาจ้าง กำหนดสิทธิให้ผู้รับจ้างสามารถขอขยายเวลาทำงานออกนอกนั้น เพื่อนำให้
กระทบต่อเวลาแล้วเสร็จตามที่กำหนดไว้ในสัญญาเมื่อมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุใดๆ จากความผิด หรือความ
บกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ที่ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลาแห่งสัญญา หรือ
ตามแผนงานที่กำหนดไว้ อีกทั้ง เป็นการแจ้งให้ผู้ว่าจ้างได้ทราบ เพื่อดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง แต่
การกำหนดเวลาแล้วเสร็จนั้น ผู้ว่าจ้างต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และความเป็นไปได้ กับปริมาณงาน
ตามสัญญา ทั้งนี้เพราะ ผู้รับจ้างต้องนำกำหนดเวลานี้มากำหนดแผนงาน เพื่อเข้ากับการปฏิบัติงานของ
หน่วยงาน

สภณ แสงไพโรจน์ (2530) กล่าวว่า แผนงานเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของการจัดงานก่อสร้างไม่ว่าจะเป็นฝ่ายเจ้าของงาน หรือผู้รับงาน โดยเฉพาะเรื่องเวลาการปฏิบัติงาน และขั้นตอนของการปฏิบัติงาน

จากการสำรวจผลกระทบ ในแง่ของผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา พบว่าผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 68 เห็นว่าข้อกำหนดในแบบสัญญาจ้าง ครอบคลุมสาเหตุการขอขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาทุกประการ มีเพียงบางส่วนในอัตราร้อยละ 34 ที่เห็นว่าควรเพิ่มสาเหตุจากการได้รับผลกระทบจากภัยข้างเคียง ที่ผู้รับจ้างไม่สามารถควบคุมได้และเห็นว่าระยะเวลาการแจ้งเหตุใน 15 วันนั้นเพียงพอแล้ว และจากการสำรวจยังพบว่าการแจ้งเหตุนั้นเพื่อให้ ผู้ว่าจ้างทราบผลกระทบจากสาเหตุหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน และเพื่อให้ผู้ว่าจ้างทราบการเรียกร้องสิทธิการขอขยายเวลาทำงานออกไป

สำหรับการสำรวจเกี่ยวกับกำหนดเวลาแล้วเสร็จนั้น พบว่าผู้ว่าจ้างทั้งหมดเห็นว่า แผนงานมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง ในแง่ของการใช้เป็นเครื่องมือควบคุมการปฏิบัติงานตามแผนงานที่ได้วางไว้

ผลกระทบในแง่ของผู้รับจ้าง เกี่ยวกับการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา จากการสำรวจพบว่า ผู้รับจ้างในอัตราร้อยละ 51 ยังเห็นว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญามีความเหมาะสม มีเพียงบางส่วนในอัตราร้อยละ 47 ที่เห็นว่าไม่เหมาะสมเพราะผู้รับจ้างในอัตราร้อยละ 34 เห็นว่าการขยายเวลาใช้ดุลพินิจของผู้ว่าจ้างที่จะเห็นสมควร เนื่องจากผู้รับจ้างอาจได้ขยายเวลาไม่เพียงพอ และผู้รับจ้างในอัตราร้อยละ 68 เห็นว่าการขยายเวลาควรเพิ่มสาเหตุจากการได้รับผลกระทบจากภัยข้างเคียง ที่ผู้รับจ้างไม่สามารถควบคุมได้และอัตราร้อยละ 62 เห็นว่ามาจากงานพิเศษหรืองานเพิ่มเติมจากผู้ว่าจ้าง และการขยายเวลาควรใช้การเจรจาทั้งสองฝ่าย ตามเวลาที่ได้รับผลกระทบจริง

สำหรับการสำรวจเกี่ยวกับกำหนดเวลาแล้วเสร็จ พบว่าผู้รับจ้างเกือบทั้งหมดประมาณร้อยละ 89 เห็นว่าแผนงานมีประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน ถึงแม้ผู้ว่าจ้างจะไม่กำหนดแต่ผู้รับจ้างส่วนใหญ่ทำแผนงาน เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จเพื่อให้สอดคล้องกับแผนจัดซื้อวัสดุ

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษา พบว่าผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างส่วนใหญ่ เห็นว่าข้อกำหนดเกี่ยวกับการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา มีความเหมาะสม แต่ควรเพิ่มสาเหตุการขอขยายเวลา จากเหตุที่ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจากภัยข้างเคียงที่ผู้รับจ้างไม่สามารถควบคุมได้ และการขยายเวลาคงไว้การเจรจาทั้งสองฝ่ายตามเวลาที่ได้รับผลกระทบจริง ทั้งนี้ เพราะการขยายเวลาปฏิบัติงานมีผลดีต่อผู้รับจ้าง เนื่องจากได้รับผลกระทบจากภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการก่อสร้าง และข้อกำหนดเกี่ยวกับกำหนดเวลาแล้วเสร็จ ควรให้ผู้รับจ้างเสนอแผนงานทุกสัญญาจ้าง

ความบกพร่องของแบบรูปและรายการละเอียด

ข้อกำหนดแบบสัญญาจ้าง ข้อ 14. จุดประสงค์ของข้อกำหนดเกี่ยวกับความบกพร่องของแบบรูปและรายการละเอียดนั้น สัญญาจ้างได้กำหนดไว้เพื่อให้ผู้รับจ้างได้ตรวจสอบ และทำความเข้าใจแบบรูปและรายการละเอียด หากพบความผิดพลาดให้ควารวินิจฉัยของผู้ว่าจ้างเพื่อนำไปปฏิบัติทำงานแล้วเสร็จบริบูรณ์โดยค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้าง

FIDIC (1977) กำหนดว่า ถ้าภายในเวลาอันควร แบบหรือคำสั่งใดๆที่ผู้รับจ้างได้แจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบตามคำสั่งของวิศวกรควบคุมงาน ซึ่งมีผลทำให้ผู้รับจ้างได้รับความล่าช้า วิศวกรควบคุมงานจะต้องตัดสินใจขยายเวลาตามสิทธิที่ผู้รับจ้างสมควรได้รับ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

สภณ แสงไพโรจน์ (2532) กล่าวว่า แบบก่อสร้างเป็นเอกสารที่แสดงให้ทราบถึงขอบเขตของงาน ที่ผู้รับจ้างจะต้องดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จ ตามความประสงค์ของผู้ว่าจ้าง และรายการละเอียดเป็นคำอธิบายประกอบแบบก่อสร้าง และเงื่อนไขต่างๆที่ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติ เพื่อที่จะทำงานให้ถูกต้องครบถ้วน ผู้รับจ้างจะต้องอ่าน ศึกษาให้เข้าใจทุกข้อตามที่กำหนดไว้

การกำหนดข้อกำหนดนี้ในสัญญาจ้าง เพื่อให้ผู้รับจ้างได้ตรวจสอบแบบรูปรายการละเอียดก่อนเริ่มลงมือปฏิบัติงาน แต่ในทางปฏิบัติสัญญาไม่กำหนดเวลาให้ผู้รับจ้างได้ตรวจสอบ กำหนดไว้เพียงแต่ให้ผู้รับจ้างลงมือปฏิบัติงานภายในวันที่กำหนดไว้ในสัญญา ผู้รับจ้างจึงเสียเวลาตามสัญญาบางส่วนก่อนเริ่มลงมือปฏิบัติงาน เพื่อใช้ตรวจสอบแบบรูปรายการละเอียด และได้กำหนดให้ผู้รับจ้างรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น แต่มิได้กล่าวถึงเวลาก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไป

จากการสำรวจผลกระทบในแง่ผู้ว่าจ้าง เกี่ยวกับความบกพร่องของแบบรูปและรายการละเอียดพบว่า ผู้ว่าจ้างส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 64 เห็นว่าข้อกำหนดเหมาะสม มีเพียงบางส่วนประมาณร้อยละ 28 ที่เห็นว่าไม่เป็นธรรม จากการที่ผู้รับจ้างไม่สามารถคิดค่าใช้จ่ายใดๆ เพิ่มขึ้นได้

ผลกระทบในแง่ผู้รับจ้าง จากการสำรวจพบว่าผู้รับจ้างส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 79 เห็นว่าข้อกำหนดไม่เหมาะสม เพราะเป็นความผิดพลาดจากผู้ว่าจ้าง ซึ่งผู้รับจ้างต้องรับภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น และเวลาก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งผู้รับจ้างส่วนใหญ่เห็นว่าผู้รับจ้างควรได้รับค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมหากความผิดพลาดนั้น เกิดขึ้นขั้นตอนการออกแบบ

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดยังมีความเหมาะสมเพราะส่งผลดีต่อผู้ว่าจ้าง เมื่อมีเวลาจากขั้นตอนการออกแบบ งานตามสัญญายังสามารถดำเนินการได้ โดยให้ผู้รับจ้างต้องทำการตรวจสอบ และทำความเข้าใจก่อนเริ่มดำเนินการ จึงมีผลให้งานตามสัญญาไม่หยุดชะงัก แต่ควรให้ผู้รับจ้าง

ได้รับค่าจ้างเพิ่ม หากความผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนนั้น เกิดในขั้นตอนการออกแบบของฝ่ายผู้ว่าจ้าง และควรกล่าวถึงระยะเวลาก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไป ไว้ในข้อกำหนดด้วย

งานพิเศษและการแก้ไขงาน

ข้อกำหนดแบบสัญญาจ้าง ข้อ 16. จุดประสงค์ของข้อกำหนดนี้ เพื่อให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษซึ่งไม่ได้แสดงไว้หรือรวมอยู่ในเอกสารสัญญา หากงานนั้นอยู่ในขอบเขตข่ายแห่งวัตถุประสงค์ของสัญญา และเพื่อให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิสั่งเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขรูปแบบ และข้อกำหนดต่าง ๆ ในเอกสารสัญญา โดยไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะ และใช้อัตราจ้างตามที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือตกลงกันใหม่ตามความเหมาะสม รวมทั้ง การขยายระยะเวลาหากสัญญามีได้กำหนด

FIDIC (1977) กำหนดว่า วิศวกรควบคุมงานอาจมีความจำเป็นต้องทำการเปลี่ยนแปลงแบบรูป คุณภาพ หรือปริมาณของงาน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดของงาน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์แห่งสัญญา หรือเมื่อมีเหตุผลอันใดแต่เป็นสิ่งที่สมควร วิศวกรควบคุมงานจะสั่งให้ผู้รับจ้างกระทำและผู้รับจ้างต้องกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- ก. เพิ่มหรือลดปริมาณงานใดๆ ที่ระบุไว้ในสัญญา
- ข. ละเว้นงานที่ดำเนินการโดยผู้ว่าจ้าง หรือผู้รับจ้างรายอื่น
- ค. เปลี่ยนลักษณะ หรือคุณภาพ หรือประเภทงานใดๆ
- ง. เปลี่ยนระดับ แนว ตำแหน่งของส่วนใดๆของงาน
- จ. ปฏิบัติงานเพิ่มเติมที่จำเป็นเพื่อให้งานตามสัญญาแล้วเสร็จ
- ฉ. เปลี่ยนขั้นตอนหรือกำหนดเวลาใดๆโดยไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะแต่ประการใด

ข้อกำหนดข้อ 16 นี้ มีผลต่อเวลาก่อสร้างในแผนงานพิเศษ และการแก้ไขงานอาจทำให้ระยะเวลาก่อสร้างเปลี่ยนแปลงไปจากกำหนดเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา จึงต้องมีการตกลงการขยายระยะเวลา

กันใหม่ได้โดยไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะ แต่อาจส่งผลให้เวลาดำเนินการของผู้รับจ้างขยายออกไป แม้จะได้รับการขยายเวลาปฏิบัติงานก็ตาม

จากการสำรวจผลกระทบในแง่ของผู้ว่าจ้าง เกี่ยวกับงานพิเศษ และการแก้ไขงานพบว่า ผู้ว่าจ้างร้อยละ 45 ประสบปัญหาในแง่การขยายเวลาจากงานที่เพิ่มเติมขึ้น และร้อยละ 53 เสนอแนะว่าผู้ว่าจ้างควรกำหนดระยะเวลาตามที่เห็นว่าเหมาะสม และถูกต้องให้ผู้ว่าจ้างปฏิบัติ ผลกระทบในแง่ของผู้รับจ้าง จากการสำรวจพบว่า ผู้รับจ้างเห็นว่าสิทธิในการที่ผู้ว่าจ้างสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษ มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง ในแง่ความเสียเปรียบที่ต้องปฏิบัติตาม สำหรับการขยายเวลาทำงานออกไป เนื่องจากงานที่เพิ่มเติมขึ้น จากการสำรวจพบว่า ผู้รับจ้างร้อยละ 87 เห็นว่าควรมีการตกลงกำหนดการขยายเวลาใหม่

แนวปฏิบัติ

จากการศึกษาพบว่า ข้อกำหนดยังคงมีความเหมาะสม แต่คู่สัญญามีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องการขยายระยะเวลาจากการทำงานพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการตกลงกันที่จะขยายระยะเวลาใหม่ ตามที่ได้กำหนดไว้ในข้อกำหนดเดิม เพราะเหมาะสมและเป็นธรรมต่อคู่สัญญา

ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษา ข้อกำหนดอื่น ๆ ในแบบสัญญาจ้างของสำนักนายกรัฐมนตรี และแบบสัญญาจ้างอื่นที่มีผลกระทบต่อเวลาก่อสร้าง มีดังต่อไปนี้

1. ข้อตกลงว่าจ้าง เรื่องข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพวัสดุ อุปกรณ์ และแรงงาน การกำหนดให้ผู้รับจ้างจัดหาวัสดุชนิดดี เพื่อใช้งานจ้างตามสัญญา แต่โดยทั่วไปการกล่าวถึงคุณภาพวัสดุจะกล่าวไว้ในแบบรูปและรายการละเอียด เช่น กล่าวถึงมาตรฐานอุตสาหกรรมของวัสดุที่ใช้หรือกล่าวถึงชนิดของ

วัสดุที่ใช้ไว้ เช่น ชื่อผลิตภัณฑ์ เป็นต้น แต่การกล่าวถึงรายชื่อผลิตภัณฑ์นั้น มีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง เนื่องจากการขาดแคลน การส่งของไม่ทันตามกำหนด หรือมีราคาสูง ผู้รับจ้างจึงประสบปัญหา และจำเป็นต้องขอเทียบเท่าวัสดุจากผู้ว่าจ้าง แต่ขั้นตอนการขออนุมัติเทียบเท่านี้ ผู้รับจ้างไม่สามารถขอขยายเวลาทำการออกไปได้ จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างที่เหลือ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ผู้ว่าจ้างระบุมาตรฐานอุตสาหกรรม แทนการระบุชื่อผลิตภัณฑ์สำหรับวัสดุที่มีผลิตทั่วไปภายในประเทศ

2. เอกสารประกอบสัญญา เอกสารแนบท้ายสัญญาซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ที่ผู้ว่าจ้างเห็นว่ามีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามสัญญานี้ เช่น แบบรูป รายการละเอียด งบประมาณงาน และราคา งบประมาณราคา เป็นต้น ดังนั้น เมื่อการปฏิบัติงานของผู้รับจ้างขาดเอกสารประกอบสัญญาเหล่านี้ หรือมีข้อความในเอกสารประกอบสัญญาขัดแย้งกัน หรือรายละเอียดในเอกสารประกอบสัญญาระบุไว้ไม่ชัดเจน ย่อมมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้รับจ้างที่ทำให้การปฏิบัติงานไม่คล่องตัวล่าช้า เช่น ต้องรอผลการวินิจฉัยข้อขัดแย้งจากผู้ว่าจ้าง หรือกรณีแบบรูประบุไว้ไม่ชัดเจน หรือไม่ได้ระบุไว้ ผู้รับจ้างต้องจัดทำ SHOP DRAWING เสนอขอความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้างเป็นต้น ดังนั้น เอกสารประกอบสัญญาจึงควรประกอบด้วยเอกสารที่จำเป็นทั้งหมดและควรมีรายละเอียดชัดเจน และถูกต้อง ไม่ขัดแย้งกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานของผู้รับจ้างรวดเร็วและคล่องตัว ซึ่งมีผลต่อเวลาก่อสร้าง

3. ค่าจ้างและการจ่ายเงิน สัญญาจ้างระบุให้ผู้ว่าจ้าง จ่ายเงินค่าจ้างเป็นรายเดือนตามเนื้องานที่ทำเสร็จจริง สำหรับสัญญาที่เป็นราคาต่อหน่วยและจ่ายเงินเป็นงวดๆ สำหรับสัญญาที่เป็นราคาเหมารวม แต่ไม่ระบุเวลาการจ่ายเงินไว้ อาจส่งผลให้ผู้รับจ้างได้รับเงินล่าช้า ทำให้การจัดหาวัสดุเพื่อใช้ในงานงวดงานต่อมาล่าช้า จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างที่เหลือ หรือในกรณีที่ผู้รับจ้างต้องการเร่งรัดงานแต่ได้รับเงินค่าจ้างล่าช้า จึงมีข้อจำกัดในการจัดหาแรงงานได้ แต่ทั้งนี้ การจ่ายเงินมิได้มีผลมาจากข้อกำหนด แต่เกิดจากการเบิกจ่ายของแต่ละส่วนราชการ ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปบนแนวทางเดียวกัน จึงควรกำหนดระยะเวลาการชำระเงินแก่ผู้รับจ้าง ภายหลังส่งมอบงาน

4. การจ้างช่วง ผู้รับจ้างสามารถเอางานทั้งหมดหรือบางส่วนแห่งสัญญาไปจ้างช่วงอีกต่อหนึ่งได้ โดยขอรับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้าง การจ้างช่วงนี้มีผลต่อผู้รับจ้างในแง่ของการจัดการเวลาก่อสร้าง ในกรณีผู้รับจ้างต้องการเร่งรัดงาน เพื่อให้งานแล้วเสร็จตามกำหนดเวลา ผู้รับจ้างสามารถว่าจ้างช่วงงานตามสัญญาบางส่วนหรือทั้งหมดได้ จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างที่เหลืออยู่

5. การควบคุมงานของผู้รับจ้าง การกำหนดค่าให้ผู้รับจ้างควบคุมงาน ที่รับจ้างอยู่อย่างเอาใจใส่ด้วยประสิทธิภาพ และความชำนาญ และในระหว่างทำงานที่รับจ้าง จะต้องจัดให้มีผู้แทนซึ่งทำงานเต็มเวลาเป็นผู้ควบคุมงาน การกำหนดดังกล่าวมีผลต่องานตามสัญญา ในแง่มีผู้ควบคุมดูแลตลอดเวลา จึงมีผลให้งานก่อสร้างเป็นไปตามแผนงานหรือกำหนดเวลา แต่กรณีผู้ว่าจ้างขอเปลี่ยนตัวผู้ควบคุมงาน อาจมีผลทำให้งานหยุดชะงัก เนื่องจากผู้รับจ้างไม่สามารถขอขยายอายุสัญญาได้ จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างล่าช้าได้

6. การตรวจสอบแบบรูปและรายการละเอียด ข้อกำหนดระบุให้ผู้รับจ้างต้องตรวจสอบ และทำความเข้าใจแบบรูปรายการละเอียดโดยถี่ถ้วน หากปรากฏว่าแบบรูปและรายการละเอียด นั้น ผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไปจากหลักการทางวิศวกรรมหรือทางเทคนิค ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้ง เพื่อให้งานแล้วเสร็จนั้น โดยทั่วไปผู้ว่าจ้างจะไม่แต่งตั้งบริษัทที่ปรึกษา เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ และวิธีดำเนินการ จึงมีเพียงกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงาน การวินิจฉัยข้อผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อน จึงอาศัยผู้ออกแบบเป็นสำคัญ ผู้รับจ้างจึงต้องรอคอยผลการวินิจฉัย จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างที่ผู้รับจ้างต้องรอคอยผลการวินิจฉัยจากผู้ว่าจ้าง

7. การควบคุมงานโดยผู้ว่าจ้าง ข้อกำหนดระบุให้ผู้ว่าจ้างมีอำนาจที่จะตรวจสอบ และควบคุมงาน เพื่อให้เป็นไปตามเอกสารสัญญา และมีอำนาจที่จะสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือตัดทอนซึ่งงานตามสัญญา หากผู้รับจ้างขัดแย้งไม่ปฏิบัติตาม ผู้ว่าจ้างมีอำนาจที่จะสั่งให้หยุดกิจการนั้นชั่วคราวได้ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง ในแง่การสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม หรือตัดทอนงานตามสัญญา

มีผลให้ระยะเวลาก่อสร้างเปลี่ยนแปลง แต่ข้อกำหนดมิได้กล่าวถึงระยะเวลาก่อสร้างที่เปลี่ยนไปจากการ
 ขออนุญาตดังกล่าว แม้จะได้ขยายเวลาทำงานออกไป ก็มีผลกระทบต่อเวลาของโครงการที่ถูกขยายออก
 ไป ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถควบคุมให้งานเป็นไปตามแผนเดิมได้ และผู้รับจ้างอาจได้รับผลกระทบจากการ
 สั่งหยุดกิจการชั่วคราว จากการขัดแย้งไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง เนื่องจากการสั่งหยุดกิจการชั่วคราว ผู้รับจ้าง
 ไม่สามารถขยายเวลาทำการออกไปได้ จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างที่เหลืออยู่

8. ค่าปรับ การกำหนดอัตราค่าปรับ อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าส่วนราชการ เลือกกำหนดค่า
 ปรับ เป็นรายวันเป็นจำนวนเงินตายตัวในอัตราร้อยละ 0.01 - 0.10 ของราคาจ้างงานนั้นแต่จะต้อง
 ไม่ต่ำกว่าวันละ 100 บาท โดยคำนึงถึงราคา และลักษณะงานที่อาจมีผลกระทบต่อ การที่คู่สัญญาจะหลีกเลี่ยง
 ไม่ปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งจะหักเอาจากจำนวนเงินค่าจ้างที่ค้างจ่าย หรือจากเงินประกันผลงานของ
 ผู้รับจ้างหรือจากหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาก็ได้ การมีข้อกำหนดเกี่ยวกับค่าปรับจึงเป็นมาตรการให้
 ผู้รับจ้างปฏิบัติตามให้เป็นไปตามแผนงาน เพราะเมื่อผู้รับจ้างปฏิบัติงานล่าช้ากว่ากำหนดเวลาแล้วเสร็จ
 ตามสัญญา และไม่มีเหตุให้ขอขยายเวลาทำการออกไป ผู้รับจ้างจะต้องเสียค่าปรับจนถึงวันปฏิบัติงานแล้ว
 เสร็จ หรือวันที่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา ดังนั้น ค่าปรับจึงเป็นข้อกำหนดที่ใช้เป็นมาตรการป้องกันผู้รับจ้าง
 ฝ่าฝืนปฏิบัติงานล่าช้า จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้างตามสัญญา

9. การทบทวีรเวทก่อสร้างให้เรียบร้อย การกำหนดค่าให้ผู้รับจ้างต้องรักษาบริเวณสถานที่ปฏิบัติ
 งานเช่น โรงงานหรือสถานที่ก่อสร้างหรือสิ่งอำนวยความสะดวก ให้อยู่ในความสะอาด ปลอดภัย มีผลให้
 การปฏิบัติงานของผู้รับจ้างมีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลให้งานตามสัญญารวดเร็ว จึงมีผลต่อเวลาก่อสร้าง

10. กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการ งานกรณีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญา เกี่ยวกับ
 ข้อกำหนดแห่งสัญญานี้ หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติตามสัญญานี้ และคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ ให้เสนอ
 ข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการ เพื่อพิจารณาชี้ขาด และคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือ
 ของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดทำถือเป็นเด็ดขาดและถึงที่สุดผูกพันคู่สัญญา ซึ่งมีผลต่องานตามสัญญา เพราะ
 ผู้รับจ้างสามารถปฏิบัติงานต่อไปได้ โดยไม่หยุดชะงักเพราะข้อโต้แย้งนั้น เนื่องจาก ผู้รับจ้างเห็นว่า

การใช้วีดิทัศน์เทคโนโลยีการ ผู้รับจ้างจะได้รับความเป็นธรรมในการพิจารณาชี้ขาด จึงมีผลดีต่อเวลาก่อสร้าง เพราะงานตามสัญญาจะไม่หยุดชะงัก

11. การใช้เรือไทย เป็นข้อกำหนดที่ให้ผู้รับจ้างหรือใส่ไว้ตามความเหมาะสมในการมีสิ่งของที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ข้อกำหนดระบุว่าในการปฏิบัติตามสัญญานี้ หากผู้รับจ้างจะต้องสั่งหรือนำเข้ามาจากต่างประเทศ รวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องนำเข้ามา เพื่อปฏิบัติงานตามสัญญา โดยทางเรือในเส้นทางเดินเรือที่มีเรือไทยเดินอยู่ ผู้รับจ้างต้องจัดการให้สิ่งของดังกล่าวบรรทุกโดยเรือไทย เว้นแต่ได้รับอนุญาตบรรทุกของนั้น ลงเรืออื่นที่มีเรือไทยการมีข้อกำหนดนี้ส่งผลให้การปฏิบัติงานของผู้รับจ้างไม่คล่องตัว ไม่มีเสรีในการนำเข้า เช่น การรอคอยการนำเข้า หรือบางโอกาสบรรทุกสินค้าลงเรือไม่ทันกำหนด จึงมีผลให้การปฏิบัติงานล่าช้าจากการรอคอยดังกล่าว ดังนั้นข้อกำหนดจึงควรเปิดโอกาสเสรีให้ผู้รับจ้าง เพียงแต่ให้ผู้รับจ้างเสียค่าธรรมเนียมพิเศษ เนื่องจากการไม่บรรทุกของโดยเรือไทยเท่านั้น

12. มาตรฐานฝีมือช่าง เป็นข้อกำหนดที่ระบุให้ผู้รับจ้าง จะต้องมีและใช้ผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือช่าง หรือผู้มีคุณวุฒิในแต่ละสาขาช่างมาแสดงต่อผู้ว่าจ้างก่อนเริ่มลงมือทำงานนั้น มีผลดีต่องานตามสัญญา จะมีช่างที่มีความรู้ ความชำนาญเข้ามาปฏิบัติงาน จึงทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว และมีผลดีต่อเวลาก่อสร้างในงานตามสัญญาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว

13. จากการศึกษาและสำรวจข้อกำหนดแบบสัญญาจ้างอื่น พบว่ามีข้อกำหนดที่มีผลต่อเวลาการก่อสร้าง ประกอบด้วย

13.1 การระบุเวลาให้ผู้รับจ้างปฏิบัติงาน จากการศึกษาพบว่า มีแบบสัญญาจ้างของรัฐบาลทั้งบางแห่ง และภาคเอกชนบางรายใช้ข้อกำหนดนี้ โดยระบุให้ผู้รับจ้างจะต้องทำงานระหว่างเวลาที่กำหนด และหากผู้รับจ้างประสงค์จะทำงานนอกเหนือจากช่วงเวลาที่กำหนด ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบก่อน จึงเป็นข้อกำหนดที่มีผลต่อเวลาก่อสร้าง เพราะผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างสามารถควบคุมเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้

13.2 การห้ามหยุดงานติดต่อกันเกินกำหนด จากการศึกษาพบว่า มีภาคเอกชนบางราย ใช้ข้อกำหนดนี้ โดยระบุว่าผู้รับจ้างต้องไม่หยุดงานติดต่อกันเกินกว่า ... วัน ยกเว้นเหตุสุดวิสัย ซึ่งผู้วิจัย เห็นว่าเป็นข้อกำหนดที่มีผลดีต่อเวลาก่อสร้าง เพราะงานตามสัญญาจะดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก

ข้อกำหนดของ FIDIC ที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาข้อกำหนดของ FIDIC ที่เกี่ยวข้องกับเวลาก่อสร้างนั้น FIDIC ได้กำหนดไว้ งานเงื่อนไขของการเริ่มงานและความล่าช้า การเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม และตัดทอน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับเวลาก่อสร้างที่กล่าวไว้ใน FIDIC แต่ไม่ได้กำหนดไว้ในแบบสัญญาจ้างของ ราชการดังต่อไปนี้

1. การหยุดงานชั่วคราวเกิน 84 วัน ตามที่วิศวกรควบคุมงานสั่งหยุดงานชั่วคราว และเมื่อครบกำหนดผู้รับจ้างอาจยื่นความจำนงแก่วิศวกรควบคุมงาน ถึงความต้องการขออนุญาตปฏิบัติงานที่ถูกหยุดไว้ชั่วคราวภายใน 28 วัน ถ้าในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่ได้รับอนุญาต ผู้รับจ้างอาจถือว่าเป็นการลดงาน หรือผู้ว่าจ้างผิดสัญญาและอาจยุติงานจ้างได้

2. ความเข้มงวดต่อชั่วโมงการทำงาน ในภาวะปกติจะไม่มีการนับเวลาที่จะต้องดำเนินการงาน ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากวิศวกรควบคุมงานหรือมีความจำเป็นอย่างแท้จริง เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สิน หรือเพื่อความปลอดภัยของงาน ผู้รับจ้างต้องรับรายงานวิศวกรควบคุมงานโดยทันที

3. อัตราความก้าวหน้าของงาน ถ้าความเห็นของวิศวกรควบคุมงานพบว่างานล่าช้าเกินกำหนดเวลา วิศวกรควบคุมงานจะต้องแจ้งให้ผู้รับจ้างเร่งรัดงาน เพื่อทำงานแล้วเสร็จ โดยผู้รับจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าใช้จ่ายเพิ่ม

4. การกำหนดชั่วคราวของระยะเวลาขยายเวลา วิศวกรควบคุมงานจะกำหนดการขยายเวลาไว้ชั้นหนึ่งก่อน เนื่องจากผู้รับจ้างไม่สามารถเสนอรายละเอียดพิเศษในช่วงเวลาที่ผู้ว่าจ้างกำหนดไว้ได้จนกว่าวิศวกรควบคุมงานจะได้รับรายละเอียดขั้นสุดท้ายจากผู้รับจ้าง เพื่อใช้กำหนดการขยายระยะเวลาที่เกี่ยวข้องเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

5. การเริ่มงานผู้รับจ้างจะต้องเริ่มงานเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้อย่างสมเหตุสมผล ภายหลังจากได้รับหนังสือแจ้งให้ทราบจากผู้ว่าจ้าง

6. ความล่าช้าที่เกิดจากการส่งมอบพื้นที่ของผู้ว่าจ้าง ถ้าผู้รับจ้างตกอยู่ในความล่าช้าที่เกิดจากการส่งมอบพื้นที่ วิศวกรควบคุมงานจะต้องกำหนดการขยายเวลาทางการออกไปตามเวลาที่ผู้รับจ้างสมควรจะได้รับ

7. ความล่าช้าที่เกิดจากการวินิจฉัยแบบรูปโดยผู้ว่าจ้าง เมื่อผู้รับจ้างจัดทำ SHOP DRAWING เสนอขอความเห็นชอบตามคำสั่งของวิศวกรควบคุมงาน หากเกิดความล่าช้าจากการวินิจฉัยแบบรูปนั้น วิศวกรควบคุมงานจะตัดสินการขยายเวลาตามสิทธิที่ผู้รับจ้างสมควรได้รับ

8. ความยุ่งยากในการดำเนินงาน เมื่อใดก็ตามที่แผนงานหรือการปฏิบัติงาน มีแนวโน้มว่าจะล่าช้าหรือยุ่งยาก ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งให้วิศวกรควบคุมงานทราบในเวลาอันควรโดยชี้แจงรายละเอียด เนื่องจากความบกพร่องของวิศวกรในการออกแบบรูปหรือคำสั่ง ซึ่งมีผลให้งานล่าช้า ผู้รับจ้างมีสิทธิขยายเวลาทำงานออกไป

สรุป

จากการศึกษา ผลกระทบต่อเวลาก่อสร้าง พบว่า ข้อกำหนดแบบสัญญาจ้างของราชการไม่รัดกุมเพียงพอ มีผลกระทบต่อเวลาก่อสร้างงานตามสัญญา ส่งผลให้เวลาก่อสร้างเปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการปรับปรุงข้อกำหนดเพื่อทำให้ผลกระทบเปลี่ยนแปลง และควรเพิ่มเติมข้อกำหนดเพื่อให้มีผลกระทบต่อเวลาก่อสร้างไปในทางที่ดี ดังต่อไปนี้

1. กำหนดเวลาแล้วเสร็จ ผู้สัญญาฯ เห็นว่าการทำแผนงานมีประโยชน์ต่อการควบคุม การปฏิบัติงานก่อสร้าง ผู้วิจัยจึงเสนอว่าสมควรระบุให้ผู้รับจ้างเสนอแผนงาน ในทุกสัญญาจ้างก่อสร้าง

2. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการขยายเวลาปฏิบัติงาน กลุ่มผู้รับจ้าง เห็นว่าการได้รับผล จากภัยข้างเคียงที่ไม่สามารถควบคุมได้ ส่งผลให้ไม่สามารถก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลาแห่ง สัญญาได้ และการขยายเวลาปฏิบัติงานโดยการใช้ดุลยพินิจของผู้ว่าจ้างนั้น อาจเกิดปัญหาขึ้นได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอความเห็นว่าการขอขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ควรระบุไว้ใน ข้อกำหนดว่า ให้ใช้การเจรจาทั้งสองฝ่ายตามเวลาที่ได้รับผลกระทบจริง และสมควรให้ผู้รับจ้างได้ ขยายเวลาทำงานออกไป จากสาเหตุที่ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจากภัยข้างเคียง ที่ผู้รับจ้างไม่สามารถ ควบคุมได้

3. ข้อกำหนดเกี่ยวกับแบบรูปและรายการละเอียดคลาดเคลื่อน กลุ่มผู้รับจ้างเห็นว่าการ ผลิตคลาดเคลื่อนที่เกิดจากขั้นตอนการออกแบบหรือการจัดทำแบบ ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม

ผู้วิจัยจึงเสนอความเห็น ว่า สมควรระบุให้ผู้รับจ้างได้รับค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น หากความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนเกิดในขั้นตอนการออกแบบ และควรกล่าวถึงระยะเวลาก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงไว้ด้วย

4. ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพวัสดุ เพื่อให้ผู้รับจ้างมีความคล่องตัวและป้องกันความ ส้ำซ้ำที่เกิดจากการขอเทียบเท่าวัสดุ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รายการละเอียดควรรวมมาตรฐานอุตสาหกรรม แทนการระบุตัวอักษรผลิตภัณฑ์

5. การควบคุมงานโดยผู้ว่าจ้าง ข้อกำหนดควรกล่าวถึงระยะเวลาก่อสร้างที่เปลี่ยนแปลงจากการแก้ไข เพิ่มเติมงานโดยผู้ว่าจ้าง

6. เอกสารประกอบสัญญา สัญญาจ้างควรประกอบด้วยเอกสารที่จำเป็นทั้งหมดที่ชัดเจน ถูกต้องไม่ขัดแย้งกัน เพื่อลดผลกระทบต่อผู้รับจ้างในการจัดทำ SHOP DRAWING เพื่อขอความเห็นชอบ

นอกจากนั้น ผู้วิจัยยังได้ศึกษาและวิเคราะห์ ปัญหาจากข้อกำหนดในสัญญาจ้างก่อสร้างต่างๆ พบว่า มีบางข้อกำหนดที่มีประโยชน์ต่อการว่าจ้างก่อสร้าง ที่ควรกำหนดไว้ในแบบสัญญาจ้างของราชการ ดังนี้

1. อัตราความก้าวหน้าของงาน สมควรให้ผู้รับจ้างรายงานความก้าวหน้าของงาน เพื่อใช้เปรียบเทียบกับแผนงานที่ได้เห็นชอบไว้ และควรมีสิทธิผู้ว่าจ้างสั่งให้ผู้รับจ้างเร่งรัดงาน เมื่องานล่าช้าเกินกำหนดเวลา
2. ระบุเวลาให้ผู้รับจ้างปฏิบัติงาน สมควรให้ผู้ว่าจ้างระบุช่วงเวลาปฏิบัติงานไว้ในสัญญาจ้าง และเมื่อผู้รับจ้างขอทำงานนอกเวลาที่กำหนดไว้ ควรให้ผู้รับจ้างรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการควบคุมงานทั้งหมด
3. การห้ามหยุดงานเกินกำหนด สมควรกำหนดเวลาห้ามผู้รับจ้างหยุดงานติดต่อกัน เกินเวลาที่ผู้ว่าจ้างจะกำหนดไว้ตามความเหมาะสม ยกเว้นเมื่อมีเหตุสุดวิสัย
4. การสั่งหยุดงานชั่วคราว การสั่งหยุดงานโดยผู้ว่าจ้าง เมื่อครบกำหนดเวลา และผู้รับจ้างได้ยื่นความจำนงต่อผู้ว่าจ้าง ถึงความต้องการขออนุญาตปฏิบัติงานที่ถูกสั่งหยุดไว้ ถ้าไม่ได้รับแจ้งจากผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างควรมีสิทธิว่าเป็นการลดงานหรือยุติงานจ้างได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย